

Utrikespolitisk analys

Louis Halle hör, jämte Nitze, Kennan och Marshall, till den grupp som Dean Acheson bildade inom det amerikanska utrikesdepartementet för politisk planering på lång sikt. Hans år 1955 utgivna "Civilization and Foreign Policy" hör redan till de klassiska skrifterna i utrikesdebatten. Nu har Halle, professor i Virginia och Genève, publicerat en ny skrift i ämnet, "Choice for Survival", i sin skarpa och koncentration en av de oombärliga böckerna om samtidens läge.

Hur skall vi överleva? Hur skall vi undvika krig, i varje fall ett totalt krig? Det är de frågorna, den frågan, som Halle söker besvara eller åtminstone belysa. Det gäller att inte inför de förskräckande möjligheterna lägga ned förnuftets vapen, att inte av ångslan drivas till skenlösningar och utopier. De problem mänskligheten står inför — till synes oöverkomliga motståndningar som hotar med oöverskådlig fördörelse — är inte nya; gång efter annan då nya vapen uppfunnits har attityderna och debatterna varit ungefär desamma som i våra dagar. Före det andra världskriget, då tusentals engelska studenter lovade att "inte slåss för kung och fosterland" och då västmakternas regeringar vek tillbaka för Hitler i fruktan för det totala kriget, var läget i huvudsak detsamma som nu. Med tanke på förhärjande anfall med gas och bomber som skulle lägga storstäderna öde ville man inte bjuda angräparna motstånd förrän ett världskrig, ett totalt världskrig, blev ofrånkomligt, och genom raden av eftergifter framkallade man i själva verket den katastrof som man fruktade. I vår tid är problemet än mera tillspetsat, därför att förstörelsemedlen blivit mera fruktansvärda, men själva frågeställningen är densamma.

Pacifismen är ingen lösning. "Om de fredsvänliga nationerna skulle följa den politiken, bleve konsekvensen att all makt gavs till män som inte delade den absoluta motviljan mot krig... och sannolikt till världens förstörelse genom rivaliserande krigsledare." På samma sätt skulle det ha gått om västmakterna kapitulerat 1939: Hitler hade fått möjlighet "att mobilisera Englands och Frankrikes resurser för ett krig som inte hade varit mindre ohyggligt än det som utkämpades för att stoppa honom". I vår tid skulle avrustning för vissa stater leda till att kommunismen steg för steg blev herre över dem som underkastade sig och använde kapitulanterna som hjälptrupper vid besegrandet av dem som inte sträckt vapen.

"Det nuvarande läget erinrar om två män som står med re-

volvrat riktade mot varandras huvuden. Den första utväg som faller i tankarna är att båda skall kasta bort sina revolvrar. Men hur skall det gå till, om den ene mannen är mycket starkare än den andre och besluten att mörda honom? Revolvern i den svagares hand är vad som avskräcker den starkare från att göra vad han skulle kunna göra om båda var avväpnade." Genom denna liknelse klargörs att Västerm maste ha kärnvapen för att kunna tänkas trygga sin existens. "Försvaret av den fria världen, den värld som inte erövrats av de kommunistiska makterna, beror på försvaret av västra Europa. Försvaret av västra Europa, i sin tur, beror på den avskräckande verkan hos kärnvapnet i dess mest destruktiva form."

Men denna synpunkt är inte den centrala. Det avgörande är att någon säkerhet mot användning av atomvapen inte kan uppnås. Båda parterna har stora lager, och det är lätt att gömma dem. "Även om Sovjetunionen tillät undersökning av varje kvadratmeter på dess territorium, skulle det vara praktiskt omöjligt att prova om det funnes förråd av kärnvapen inom detta område." Ett avtal om förbud mot innehav eller användning av atomvapen skulle alltså innebära att vardera parten litade på den andras goda tro. Denna tillit finns inte, och på goda skäl. Om den funnes, vore hela det internationella problemet om faran av totalt krig med kärnvapen redan löst.

Måste vi då glida hän mot ett totalt krig? Det är möjligt att ett sådant krig kommer, skriver Halle, men det finns också möjlighet att undvika det. Om båda parterna vet att oöverskådlig fördörelse hotar vid ett krig och att ett överraskande anfall inte tryggar mot sådan fördörelse, blir ett krig vettlöst. Och detta är eller kommer snart att bli den verkliga situationen. Ett angrepp medför visserligen fördelar, men inte avgörande fördelar; även den angräpnade kan vara nära nog förvissad om att en förstörelse som står förintelsen nära skall drabba honom. Jättebombarna borde därför kunna hindra sådana krig som siktar på motståndarens fullständiga besegrande, på världsherravälde. De bör ha två konsekvenser: "1) att förebygga eller på obestämd tid uppskjuta uppställande av obegränsade krigsmål; 2) att neutralisera varandra, att förekomma användningen av dem från någon parts sida."

Med hänsyn härtill anknöter Halle till den först av Henry Kissinger framförda uppfattningen att krig, till och med

världskrig, är tänkbara utan användning av jättebomber. Av rädsla för total förstörelse undviker båda parterna att begagna sina värsta vapen, liksom de i andra världskriget undvek att bruka gaser och bakteriologiska stridsmedel. Ett avtal om förbud mot atomkrig kan inte åstadkomma detta, ty ett sådant avtal ger en fördel åt den som bryter avtalet. Men fruktan för vedergällning kan leda till moderation, till mer eller mindre klara uppgörelser från fall till fall att inte gå till det yttersta. Det sannolikaste — inom ramen för denna hypotes — är emellertid att man inte låter det komma till världskrig, att man stämmer ned sina krav och sina önskingar för att undgå stor-kriget, att koexistensen blir en erkänd realitet. Vad som hänt och inte hänt under det senaste årtiondet är det första stycket på denna väg.

Här kommer Halle, liksom Teller, in på de relativt små atomvapnens betydelse. Han påpekar att man från början tillverkade endast relativt stora bomber, men att under de senaste åren de mindre bomberna — i effekt stundom inte starkare än de starkaste konventionella vapnen — tillmätts stor vikt. Därmed blir atomvapnet

främst ett försvarsvapen, som kan brukas för att neutralisera en motståndares överlägsenhet i manskapsstyrka och konventionella vapen. Det är framför allt dessa vapen som Västerm behöver för att slå tillbaka, och därmed helt förhindra, ryska anfall. Ty att varje rysk aktion skulle besvaras med jättebomber är av de skäl som Halle förut angivit otänkbara — att lita på dessa bomber vore att låta varje lokal konflikt övergå till storkrig.

Enligt Halle är den utveckling han skisserar den enda vägen att undgå det stora och totala kriget. Om freden uppehålls under en följd av år, kommer spänningen att minska, de ryska aggressionsplanerna blir i praktiken modifierade eller övergivna, tyrannierna blir uppmjukade eller ersatta av andra regimer. Det är alltså en ny variant av tillbakahållandets politik som framföres tio år efter det Kennan präglade uttrycket. Någon säkerhet finns det inte för att denna politik leder till målet — en sådan säkerhet står aldrig att vinna — men den ter sig som den enda handlingslinje som kan leda till fred utan underkastelse och efter hand till trygghet mot krig.